

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

16 מאי 2012

תת"ע 6600-02-12 מדינת ישראל נ' נ.ל.

+

לפני כב' השופט אברהם טננבוים

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

נ.ל.

הנאשמים

גזר דין

בקליפת אגוז – מה דינו של הנוסע במהירות מופרזת וחריגה?
(והשאלה האמיתית שצריכים אנו לשאול היא – מדוע יכול הוא טכנית לנסוע במהירות מופרזת?)

השאלה שלפנינו פשוטה היא. לפנינו נהג שנסע מהר, ומהר ביותר אפילו. ומכאן נגזרת השאלה הכללית. מה צריך להיות דינו של נהג שנסע במהירות מופרזת? ולא סתם מהירות מופרזת אלא מופרזת מאוד? ולצורך כך נעיין בשאלה הכללית, ואח"כ נדון במקרה שלפנינו.

והתשובה היא שאין חולק על כך שמי שנוסע במהירות מופרזת וחריגה צריך להיענש, ואף בחומרה. אולם השאלה הנכונה היא מדוע יכול נהג לנסוע במהירות שכזו? והאם לא ניתן למנוע את המהירות הגבוהה שלא דרך ענישה אלא באמצעים טכניים יעילים וזולים יותר? למשל על ידי מגבילי מהירות? ובחלק גדול מהמקרים אין ספק כי הגבלה זו תהיה בהסכמה.

והכל כפי שיפורט.

הניגוד המובנה בין מכוניות המסוגלות להגיע למהירות עתק לבין המהירות המותרת

הויכוח על שאלת המהירות הינו עתיק יומין. אין אנו נכנסים לשאלה מהי המהירות הרצויה בכביש ספציפי שכן שאלה זו היא טכנית במהותה. מה שחשוב לענייננו הוא כי אין חולק שישנם מקומות שאסור לנסוע בהן במהירות מופרזת. אולם המדיניות הציבורית בעניין זה היא חסרת היגיון. המדינה מתירה לייבא לישראל מכוניות המסוגלות להגיע למהירות של 160-200 קמ"ש ויותר. לא רק זו אלא שיצרנים מתגאים ביכולת המהירות של מרכולתם. וזאת במדינה שפסגת המהירות שמותר להגיע אליה היא 110 קמ"ש וגם זאת בכבישים יחידי סגולה.

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

תת"ע 6600-02-12 מדינת ישראל נ' נ.ל.

16 מאי 2012

למה הדבר דומה? (ויסלחו לי הקוראים על הפשטנות) לאבא/אמא המחזיקים על המדף צנצנת זכוכית מלאה בסוכריות שוקולד אך אוסרים על הילד לגעת בה. ולא רק זו אלא שהם מאיימים בענישה תקיפה אם יעבור על האיסור. האם לא יותר הגיוני להחביא את הצנצנת בארון? או ליצור מצב שבו לא יהיה כה פשוט לקחת את סוכריות השוקולד?¹

ולהבדיל לענייננו. המדינה מאפשרת לייבא מכוניות שיכולות להגיע למהירויות גבוהות שאין כל כביש שאפשר לנסוע בהן. מדוע לכן לאפשר ייבוא מכוניות ללא נטרול אפקט המהירות? רק כדי לארוב אחרי זה לנהיגהן בדרכים? ו/או להשקיע הון עתק במצלמות משוכללות שיתעדו מהירות זו? לא מצאנו הסבר מספק למדיניות ציבורית זו.

אפשרות אלטרנטיבית – מגבילי מהירות למיניהם

ניתן בקלות לדרוש כי יורכב מגביל מהירות על כל רכב חדש בישראל שימנע ממנו לעבור מהירות של 140 קמ"ש (או כל מהירות שהמחוקק ימצא לנכון). במקום לאפשר יבוא רכבים היכולים להגיע למהירויות של 180 קמ"ש ולארוב להם עם מכשירי מהירות, ניתן בקלות למנוע מכל רכב לא בטחוני לעבור את המהירות המותרת. שלא לדבר על תועלת נוספת שתצא מכך והיא אפשרות מכוניות המשטרה (שלהן לא תהיה המגבלה) לעצור את הבורחים מהם.

נוסיף עוד כי אפילו מקרי חירום (כגון הסעת יולדת) אינם מתירים מהירות מופרזת. גם נהגי רכב ביטחון (אמבולנס, מכבי אש, משטרה, וכו') אינם רשאים לנסוע במהירות מופרזת אלא לאחר הפעלת סירנה ואורות, ואחרי מעבר קורס נהגים ייעודי. זאת משום שהסכנה בנהיגה שלא על פי התקנות עולה ברוב המקרים על היתרון של הגעת מס' דקות קודם לכן. מדוע אם כן לא ייעשה שימוש במגבילי מהירות?

נכון, ניתן לטעון כי במקרי חירום מסוימים יש לאפשר לנהג לעלות על המהירות המותרת. למשל, עקיפה שהפכה במהלכה להיות בעייתית עקב רכב שהגיע ממול, וכו'. אולם מקרים אלו הם יוצאי

¹ בצורה דומה לזו מקובל הביטוי "לאו עכברא גנב אלא חורא גנב" (מסכת גיטין ד מה' עמ' א:). המשמעות היא כי האשם העיקרי הוא לא תמיד הגנב, אלא התנאים המאפשרים לו לגנוב, וכי סתימת החור עדיפה פעמים רבות על רדיפת העכברים. בצורה דומה מדבר המדרש על בחור שיצא לתרבות רעה, ומאשים את אביו בכך שהתעלם מהתנאים שאיפשרו אתחטאו. כדברי המדרש: "א"ר הונא בשם ר' יוחנן משל לחכם שפתח לבנו חנות של בשמים בשוק של זונות, המבוי עשה שלו והאומנות עשתה שלה והנער כבחור עשה שלו ויצא לתרבות רעה, בא אביו ותפסו עם הזונות התחיל האב צועק ואומר הורגך אני, היה שם אוהבו אמר לו אתה איבדת את הנער ואתה צועק כנגדו? הנחת כל האומניות ולא למדתו אלא בשם והנחת כל המובאות ולא פתחת לו חנות אלא בשוק של זונות? (שמות רבה (וילנא) פרשת כי תשא פרשה מג).

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

16 מאי 2012

תת"ע 12-02-6600 מדינת ישראל נ' נ.ל.

דופן. לא רק זאת, אלא שגם אז מדובר על תוספת של עשרים שלושים קמ"ש למהירות המותרת. אך ברור כי ישנה מהירות מותרת שאותה אסור לעבור.

נכון הוא שתמיד יהיו נהגים שיטרחו וינסו לנטרל את מגבילי המהירות, אולם אם ייתפסו אלו יבואו לידי עונשם, וברור גם שרוב מוחלט של הנהגים הם נהגים נורמטיביים שלא ישקלו כלל לנטרל מגבירי מהירות אלו.

עולה גם טענה כי יתכן ויצרנית המכוניות לא בהכרח יהיו מרוצים מכך. שכן אחת מתכונותיהן המפורסמות של המכוניות היא מהירותן ויכולתן. אולם לא הן הקובעות כי אם המחוקק. מה גם שהן יכולות להשתלב במגמה ולהציע טכנולוגיות זולות ותחרותיות ככל האפשר.

לא רק זו אלא שניתן יהיה להתאים יותר את המהירות המותרת ונסביר. כיום, מקובל שהציבור נוסע במהירות גבוהה מהמותרת. כאשר מתירים לנסוע מקום כלשהו במהירות של נאמר תשעים קמ"ש, ההנחה היא כי הציבור נוסע במהירות גבוהה יותר, נאמר מאה קמ"ש. אולם ברגע שמעלים את המהירות המותרת למאה ועשרים קמ"ש, עולה מייד המהירות הממוצעת. ממילא ברור כי יש חשש להעלות את המהירות. כך שאפילו אם המהנדסים יסברו כי מותר לנסוע בכביש זה 120 קמ"ש, יחששו מלהמליץ על כך משום שיתכן והמהירות הממוצעת מייד תגיע ל 130 קמ"ש. אולם אם השליטה על המהירות תעשה באמצעות מגבילי מהירות טכניים, יהיה פחות חשש מלהתאים את המהירות החוקית, למהירות הגבוהה הנוהגת בכביש.

אמצעים טכנולוגיים להגבלת מהירות – המציאות עולה על הדמיון

הגבלת המהירות המקסימלית היא רק אחד משלל האמצעים הטכנולוגיים שניתן לחשוב עליהם. ישנם הרבה כאלו, ונהרהר בכמה מהם כחומר למחשבה.

- ניתן להפעיל את הרכב כך שברגע שהרכב יעבור את המהירות המקסימלית במס' ק"מ שנקבע מראש, יחלו האורות להבהב וצפירה קלה תישמע. כך יוזהר הנהג אם לא שם לב לכך, וכך יוזהרו המכוניות שסביבתו כי הוא עובר את המהירות המותרת ומן הסתם יש סיבה טובה לכך.

- ניתן לקשר את המכונית באמצעות GPS למיקומה. באופן תיאורטי, ניתן יהיה לקבוע מהירות מקסימלית המתאימה לכביש. קרי, בדרך בינעירונית יוגבל הרכב למהירות המקסימלית שם, ובדרך עירונית למהירות המקסימלית במקומה.

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

16 מאי 2012

תת"ע 6600-02-12 מדינת ישראל נ' נ.ל.

- ניתן להתקין 'טכוגרף' דיגיטלי. כזה הרושם ומתעד את המהירויות בכל רגע ורגע (וישנם רכבים כאוטובוסים ומשאיות שקיימת חובה שכזאת). במקרה מעין זה, כל טענה של הנהג כנגד מהירות שנמדדה על ידי מכשירי המשטרה תידחה על הסף.
- ניתן לחבר את כל המהירויות ל – 'כרטיס חכם' שיהיה ברכב. כל שתצטרך המשטרה ו/או משרד הרישוי לעשות הוא להוציא את הכרטיס אחת לשנה מהרכב ולבדוק את כל הפעמים שהרכב נסע במהירות שאינה מותר ואת מיקומן. קנסות ו/או עיצומים מינהליים אחרים יחולו בהתאם.
- כל האמצעים שסקרנו ועוד הרבה יותר מזה קיימים היום ורחוקים מלהיות יקרים. השאלה היא של רצון ושל מדיניות ציבורית מתאימה. אדגיש כי בית המשפט איננו מתיימר להיות בעל הידע הטכנולוגי המתאים. קיימים מהנדסים ומומחים שידם רבה להם והם יכולים בוודאי להעלות רעיונות מקצועיים ויעילים טובים יותר משבתי המשפט יכולים להעלות. אולם מן הראוי כי הדבר ייעשה.

הסכמת הנהגים ובעלי הרכבים לטכנולוגיות הגבלת מהירות

עוד צריכים אנו להוסיף כי השימוש בטכנולוגיות אלו אינו צריך בהכרח להיות כפוי. מגזרים רבים ישמחו להשתמש בהן לו תוצע להם האפשרות. נראה כי הורים לנערים וצעירים ישמחו להתקין אפשרות הגבלה כזו ברכבם. הם כמובן סומכים על בניהם/בנותיהן, אך ישמחו (ויסמכו) עוד יותר אם לא יצטרכו להעמידם בניסיון. מעבידים רבים ובעלי ציי רכב המוסרים רכבים לשימוש העובדים יעדיפו להשתמש במגבילים, ועוד כהנה וכהנה. וכמובן, ככל שהשימוש במגבילים ירבה ויפרוץ, כך גם תתפתח הטכנולוגיה והשימוש.

מי שמחזיק פטיש ביד – כל בעיה נראית לו כמו מסמר (על מגבלות הענישה)

ההסתמכות על הענישה כפתרון מתעלמת מהיעילות המצויה בפתרונות חלופיים. עלינו לזכור שמטרתנו איננה להעניש את אלו הנוהגים מהר אלא למנוע נהיגה מהירה. מגבילי מהירות הם דרך טובה לעשות כן. צריכים אנו לדעת כי ענישה פלילית בכלל היא דרך עתירת משאבים ויקרה להפליא.² במונחי עלות-תועלת, ענישה איננה כלכלית והיא תוצאה של חוסר ברירה. קרי, משום

² ישנן טענות אקדמאיות לא מעטות, כי בתחומים ומקרים מסויימים, החסרונות שבענישה עולים על תועלתה. ראו למשל: אברהם טננבוים "הגישה האבוליוניסטית – האם הגיעה העת לבטל את הענישה הפלילית?" שערי משפט (תמוז תשס"א) ב(3) עמ' 261-284 <http://www.mishpat.ac.il/teachers/tennenbaum/Evolution-Heb.pdf>. על מגבלות הענישה בתעבורה ראו: אברהם טננבוים ועדי ליאון "על הענישה הראויה בתעבורה", "הסניגור", 154 ינואר 2010, עמ' 4-8 http://www.mishpat.ac.il/teachers/tennenbaum/avi_adi.pdf.

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

16 מאי 2012

תת"ע 6600-02-12 מדינת ישראל נ' נ.ל.

שלא הצלחנו להשפיע על הנענש ועל כלל הציבור לשנות את התנהגותם, אין לנו מנוס אלא להענישו. אולם מלכתחילה רצוי היה שלא להעניש. אשר לכן, כל אמצעי שיכול למנוע מראש את ההתנהגות האסורה, עדיף על ענישה שבאה לאחר מעשה.

ונציין שוב וללא לאות כי אין כל ספק כי יש צורך בענישה בתעבורה ולפעמים אפילו ענישה חמורה. אולם במקביל וחשוב מכך, יש לשאוף לפתרונות לא עונשים שיהיו יעילים וזולים יותר, ומגבילי המהירות הם דוגמא לכך.

ומן הכלל אל הפרט – המקרה שלפנינו

המקרה שלפנינו הוא דוגמא לכך. מדובר בבחור צעיר, חייל בשירות סדיר שנהג במהירות של 169 קמ"ש במקום שהמהירות המותרת בו היא תשעים קמ"ש. הנאשם הציג בפני מסמכים רפואיים המעידים על כך כי אביו עבר ניתוח במועד סמוך לעבירה שעבר. לא רק זאת, אלא שבאותו לילה אימו של הנאשם נכנסה לטיפול בחדר מיון. הנאשם ישן באותו לילה מחוץ לביתו אצל אחותו והוער באמצע הלילה על ידי אימו שהזעיקה אותו לאביו שנתר לבדו (אמו הייתה בחדר מיון). הנאשם יצא בשעה 01:00 בלילה לביתו ואז נתפס במהירות. לטענתו, על מנת לעזור לאביו. ובלשונו "שאתה מקבל מלפון מאמא שלך שאבא שלך זועק מכאבים, אז אחה לא יודע מה לעשות".

לחיזוק טענותיו, הנאשם הביא מסמכים רפואיים רבים הן בנוגע לאביו, והן בנוגע לאימו, והקשורים למעשיו ומחלותיהם בעת שנתפס. בנוסף, הביא מכתב המלצה ממפקדו שבו נכתב עליו כי הוא "חייב ממושמע מאוד.... בחור רציני אחראי ואכפתי..." ועוד.

כן מסתבר כי לאור וותקו של הנאשם בנהיגה, הרי פסילתו ואפילו לתקופה קצרה תגרום לכך שיצטרך לעבור מבחני רישוי מההתחלה, כולל כל ההוצאות הנלוות לכך. עוד נציין כי עקב פסילתו ייפגע כנראה תפקודו הצבאי לאורך כלל שירותו. ממילא ביקש הנאשם וכן מפקדיו כי הפסילה תהיה מינימלית.

אין ספק כי מגיע עונש לנאשם. גם הוא מסכים כי טעה טעות גדולה ולא היה עליו לנסוע מהר אפילו כל טענותיו נכונות. אך ברור גם כי לו היה מגביל מהירות ברכבו, לא היה מגיע כלל לפני.

לאחר ששקלתי ואיזנתי בין האינטרסים השונים, אני דן את הנאשם כדלהלן:

- א. פסילה בפועל של 11 חודש שתחל ביום 22.2.2012 יום העבירה והיום שבו נפסל רישונו.
- ב. מאסר על תנאי של חודש לשנתיים אם ינהג בזמן פסילה.

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

16 מאי 2012

תת"ע 6600-02-12 מדינת ישראל נ' נ.ל.

ג. קנס בסך 800 ₪ שישולם בשני תשלומים, הראשון ביום 15.7.2012

ושוב אדגיש כי למרות שלא היה מנוס מהענשת הנאשם, עדיף היה שלא הייתה לו כלל את האפשרות לנהוג במהירות בה נהג.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים תוך 45 יום מהיום.

המזכירות תשלח העתק גזר הדין לצדדים.

ניתנה בלשכתי בהעדר הצדדים היום 16.5.2012

!Error

אברהם טנבויים, שופט